

1879, 1880 och 1881, till uppförande af en universitetsbyggnad i Lund, antingen, enligt ofvan omförmälda plan och ritningar, innehållande jemväl gymnastiklokal, eller ock så att det efter nämnda plan till gymnastik afsedda utrymmet användes för andra universitetsbehof, i hvilket senare fall anslaget torde höjas med 25,000 kronor.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 25 Januari 1877.

E. Thomasson.

N:o 74.

Af Herr **C. J. Brodén:** *Om anslag för utredning af frågan om ett läroverk, afsedt för teoretisk landtmannabildning.*

Mångfaldiga samverkande orsaker, förnämligast kommunikationsmedlens förbättring, hafva mellan jordens folk framkallat en täflan, som uppfordrar hvarje särskild nation att anstränga alla sina krafter för att icke duka under i odlingens fredliga strid. Bland de medel, hvaraf framgången i denna täflingskamp betingas, intaga onekligen kunskap och yrkeskicklighet ett synnerligen framstående rum. Hvad särskildt den industriella utvecklingen angår, måste ett folk, som derutinnan vill häfda sin plats,

icke blott använda oförtröttad flit, utan äfven på allt sätt söka förvärfva och inom sig sprida de till hvarje yrkes- eller näringsgren hörande insigter, utan hvilka äfven det trägnaste arbete, om icke rent af förspilles, likväl alltid lemna ett mer eller mindre otillfredsställande resultat.

Beträffande vår modernäring, jordbruket, har på senare tider icke obetydligt gjorts till åstadkommande af en grundligare och fullständigare undervisning deruti; åtskilligt torde dock ännu återstå att göra. Sverige har två landtbruksinstitut, Ultuna och Alnarp. Utan att underkänna dessa läroanstalters värde, synes man på goda grunder kunna påstå, att de ej äro tillräckliga för det stora antal unga män, som vilja förvärfva högre agronomiska insigter. Redan i den omständigheten, att inträdessökandes emottagande bland annat beror af utrymmet i de för eleverne på stället uppförda bostäder, ligger en väsentlig olägenhet. Då nemligen mängden af inträdessökande öfverstiger det antal, som vid institutet kan inrymmas, måste en större eller mindre del af dem tills vidare tillbakavisas, såsom på de senare åren lär hafva skett, åtminstone vid Ultuna, och utan tvifvel skall ske i ännu större mått framdeles, då år efter år allt flere unga män kunna antagas egna sig åt jordbruket och dertill hörande studier. Men äfven om man ville förutsätta att tillräckligt utrymme kunde vid våra nu varande landtbruksinstitut beredas åt alla dem, som der ämna söka bildning, lär det dock vara visst, att en undervisning, hvilken till så betydlig del som den agronomiska måste meddelas genom framställning af naturföremål till åskådning och aktgifvelse, genom röns anställande m. m., icke kan blifva rätt fruktbärande, om antalet af dem, som samtidsigt skola undervisas, är allt för stort.

Om således redan från denna synpunkt upprättandet af ett tredje landtbruksläroverk inom vårt land visar sig behöfligt, gifves det äfven en annan, från hvilket yrkandet på en sådan åtgärds vidtagande synes ännu mera berättigadt. Medan norra och östra Sveriges behof af skickliga agronomer tillgodoses genom Ultuna, och södra Sveriges genom Alnarps landtbruksinstitut, saknar vestra Sverige en motsvarande förmån. Tager man i betraktande denna betydliga landsdels naturförhållanden och näringsutvägar, finnes dess befolkning, om än icke främmande för hvarjehanda efter orternas och folklynnets olika beskaffenhet lämpade binärningar, likväl väsentligen hänvisad till åkerbruk och boskapsskötsel, såsom dess hufvudnäring. I allmänhet har också i det vestra Sveriges landskap åkerbruket uppnått en jmförelsevis temligen hög och, hvad vissa orter beträffar, till och med utmärkt utveckling, men är det oakadt i behof af

ytterligare utveckling och högre fullkomning. Skola Bohuslän, Vestergötland, Vermland, delar af Nerike och af Småland i afseende på åkerbruk blifva hvad de kunna och böra blifva, måste de inom det område, som af dem tillsammans utgöres, ega en läroanstalt, ifrån hvilken bättre insigter i jordens skötsel, i rätta förhållandet mellan foder- och sädesproduktion m. m. utbreda sig, ett landtbruksläroverk afsedt att meddela så väl agronomisk bildning i allmänhet som ock den särskilda landtmannaduglighet och insigt, som förstår att bedöma och tillgodogöra de i fråga varande provinsernas egendomlighet i afseende på jordmån, läge, klimat och andra på jordbruket och dertill hörande binäringar inverkan naturförhållanden.

Beträffande sättet för ett sådant läroverks organisation, äro, såsom bekant, våra nu varande landtbruksinstitut så anordnade, att de samtidigt åt sina elever meddela teoretisk insigt och hos dem utbilda praktisk yrkesfärdighet, en anordning, som nödvändiggör institutets förläggande vid någon större landtegendom, hvaraf åter blir en följd, att särskilda med ansevärd kostnader förenade anstalter måste vidtagas för tillhandahållande åt eleverne af bostad, ved och kost m. m. Det torde dock nu mera icke kunna bestridas att målet lika väl kan vinnas på det sätt, att de teoretiska agrikulturstudierna idkas vid särskilda dertill ordnade läroanstalter utan annan tillsats af praktisk undervisning än den, som är oundgänglig för de teoretiska sanningarnes åskådliggörande och de vetenskapliga rönens konstaterande, under det att utbildningen af de mera elementära och rent yrkesmessiga landtmannafärdigheterna på annat sätt tillgodoses, så vida den icke, såsom förhållandet är flerstädes i utlandet och såsom det synes böra vara, blifvit vunnen redan före inträdet i den högre bildningsanstalten. Denna anstalt kan under förutsättning af en sådan anordning lika väl vara förlagd i en stad som på landsbygden, hvarigenom bland andra fördelar äfven den vinnes, att kostnaden för byggnaders uppförande till elevernes inrymmande besparas, och inträdessökandes emottagande icke blifver beroende af något så tillfälligt och yttre som institutets tillgång på disponibla elevbostäder.

Hvad närmare angår frågan, hvarest nu omordade, för teoretisk landtbruksbildning afsedda läroverk bör förläggas, torde dertill böra utses en plats, som inom vestra Sveriges område har ett så vidt möjligt centralt läge och som tillika i redan för handen varande institutioner kan erbjuda hjälpmedel till väsentligt underlättande af kostnaden för det ifrågasatta läroverkets upprättande och verksamhet, naturligtvis i förening med den

tillgänglighet och den jemna samfärdsel med andra orter, som betingas af kommunikation medelst jernväg.

I detta afseende skall inom förberörda del af riket svårigen någon plats finnas för ändamålet mera tjenlig än Skara. För att icke tala om sådana fördelar, som äfven andra städer möjligen kunna erbjuda, vill motionären fästa uppmärksamhet på följande för Skara egendomliga förhållanden. För meddelande af den kännedom i husdjursskötsel, som till ganska betydlig del måste ingå bland ett landbrukslärooverks undervisningsämnen, finnes der en redan färdig veterinärinrättning att tillgå. Denna inrättning meddelar dock nu mera icke blott undervisning i husdjursskötsel utan äfven i allmän och speciel fysik, oorganisk och organisk kemi, botanik, fysiologi och andra för den blifvande agronomen oundgängliga läroämnena, ett förhållande som, under förutsättning att veterinärinrättningens lärare skulle vilja och kunna i förenämnda stycken lemna undervisning äfven åt landbrukslärooverkets elever, komme att till god del inskränka behovet af nya lärares tillsättande för sist berörda lärooverks räkning. Vidare är i Skara under anläggning en kemisk station med uppgift att »genom anställda undersökningar samt medelst råd och upplysningar medverka till jordbrukets och näringarnes utveckling». Så väl från denna inrättning som från det i staden varande elementarlärooverket torde ett och annat lärarebiträde vara att påräkna, jemte det att elementarlärooverkets väl försedda naturalhistoriska muséum och andra samlingar erbjuda den vetgirige ett värderikt bildningstillfälle. Härtill skulle kunna läggas, att till förvärfvande af behöfligt jordområde för anställande af växtrön rikligt tillfälle gifves i den staden på alla sidor omgifvande särdeles bördiga åkerjorden.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, äfvensom med afseende derpå att hvarken motionären eller Riksdagen lærer vara i tillfälle att åstadkomma en tillfredsställande utredning af ämnet, får jag vördsamt föreslå:

att Riksdagen måtte i underdåning skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t i nåder täcktes genom sakkunnige personer låta utreda, på hvad sätt och med huru stor kostnad ett läroverk, afsedt för teoretisk landtmannabildning till hufvudsakligen samma mått som den i våra landbruksinstitut meddelas, skulle, till gagn för vestra Sveriges jordbruk, kunna upprättas i Skara,

med anlåtande af de hjälpmedel, som der varande läroanstalter och andra inrättningar erbjuda, och till Riksdagen göra nådig proposition om ett dylikt läroverks upprättande; samt att Riksdagen måtte till bestridande af kostnaden för nämnda utredning ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 2,000 kronor.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1877.

C. J. Brodén.

N:o 75.

Af Herr **Hans Larsson:** *Om bankovinstens användande.*

Den länge omtvistade frågan om bankovinstens användande har jag tänkt mig genom de tvenne föregående Riksdagarnes beslut, om ej för mig och liktänkande på ett tillfredsställande sätt bilagda, dock ej till vidare tvister så snart föranleda, men då finansministern ej beaktat nämnde Riksdagars beslut om halfva vinstens disponerande för bankens egna ändamål, utan föreslagit till det närmaste hela beloppets utgående, och då nämnde vinst för sistlidna år uppgår till endast 1,820,691 kronor, torde